

الگوی توانمندسازی شیعیان نخبه با رویکرد آکادمیک

مجری: دکتر محمدصالح طیب نیا (عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان)

امروزه علم و تکنولوژی سهم به‌سزایی در زندگی انسان‌ها و پیشرفت و توسعه کشورها دارد و انسان‌های توانمند و مسلط به دانش و فناوری، تأثیر شگرفی در تغییرات و تحولات اقتصادی و سیاسی آینده کشورها ایفا می‌کنند تا جایی که به جرأت می‌توان گفت با پیشرفت‌های سال‌های اخیر در علم و تکنولوژی می‌بایست توان یک کشور در جذب متخصصان و تولید علم و تکنولوژی را به چندگانه منابع قدرت (جمعیت، سرزمین، قدرت نظامی و ...) اضافه کرد.

در این میان با توجه به جغرافیای قرارگیری شیعیان در کشورهای مختلف، تربیت نیروی متخصص شیعی می‌تواند همچون سازه‌ای انسانی در کشورهای دیگر عمل نماید و موجب گسترده‌تر شدن حوزه نفوذ شیعیان و ارتقاء جایگاه تشیع گردد.

برخی گزارش‌های غیررسمی، جمعیت شیعیان در سرتاسر جهان را بین ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون نفر برآورد می‌کند که در این بین کشورهای با جمعیت بالای ۱۰ میلیون نفر شیعه به ترتیب ایران، پاکستان، هند، عراق، ترکیه و یمن قرار دارند.

کشورهای دنیا را براساس نسبت جمعیت شیعیان و نوع حکومت می‌توان به ۵ دسته تقسیم کرد:

۱. کشورهای با اکثریت جمعیتی شیعه به همراه حاکمیت سیاسی شیعه: ایران و عراق
۲. کشورهای با اقلیت جمعیتی شیعه اما دارای حاکمیت سیاسی شیعه: سوریه و یمن
۳. کشورهای با اکثریت جمعیت شیعه با حاکمیت سیاسی غیرشیعی: آذربایجان و بحرین
۴. کشورهای با اقلیت چشمگیر جمعیتی شیعه و حاکمیت سیاسی غیرشیعه (شیعیان در این کشورها جمعیتی بالای یک میلیون نفر دارند): هند، پاکستان، ترکیه، افغانستان، لبنان، نیجریه، تانزانیا، بنگلادش، اندونزی و عربستان سعودی.
۵. کشورهای با اقلیت اندک جمعیتی شیعه و حاکمیت سیاسی غیرشیعه (شیعیان در این کشورها جمعیتی کمتر از یک میلیون نفر دارند): مالزی، امارات، عمان، قطر، تاجیکستان، ازبکستان، قزاقستان، کنگو، سنگال، غنا، ودان، مالی، تونس، روسیه، آلمان، انگلیس، فرانسه، بلغارستان، سوئد، هلند، برزیل، کانادا و ...

به نظر می‌رسد که پدیده جهانی شدن وزن ژئوپلیتیک شیعه را به واسطه مزیت‌های خاصی که دارد، افزایش داده است و به همین دلیل اصطلاحاتی از جمله «ژئوپلیتیک شیعه» وارد ادبیات علوم سیاسی و روابط بین‌الملل

شده است که نشان‌دهنده حضور پررنگ‌تر شیعیان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در سطح جهانی و حتی نقش آفرینی جدی‌تر آنها در قالب ساختار سیاسی کشورها می‌باشد.

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و حوادث دو دهه اخیر در لبنان، عراق، سوریه و یمن، علاوه بر به چالش کشیدن نظم موجود در روابط بین‌الملل، حس هویت مشترک میان شیعیان جهان را نیز به شدت تقویت نمود. واضح است چنین جمعیتی دارای ظرفیت‌های عظیم فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است. از جمله ظرفیت‌هایی که تاکنون توجه چندانی به آن نشده است، عبارت است از شناسایی، تقویت و شبکه‌سازی نخبگان شیعه در عرصه علم و تکنولوژی. حضور شبکه‌ای این افراد در سطوح مختلف صنعت و اقتصاد جهانی می‌تواند در توسعه و اشاعه فرهنگ تشیع نقش بسزایی ایفاء کند.

امروزه فعالیت در حوزه خیر و نیکوکاری علاوه بر روش‌های سنتی مثل کمک به نیازمندان، ایجاد اشتغال، احداث مدرسه و بیمارستان و ... اشکال جدیدی به خود گرفته که از اثربخشی بسیار بالایی برخوردار است. یکی از بهترین و به‌روزترین این عرصه‌ها سرمایه‌گذاری خیرین در حوزه‌های آکادمیک است که معمولاً به یکی از روش‌های زیر صورت می‌گیرد:

- **تأسیس دانشگاه، دانشکده، پژوهشکده و یا رشته علمی و یا مشارکت در تأمین هزینه‌های آنان:** مانند موقوفات و یا کمک‌هایی که توسط خیرین و یا بنگاه‌های اقتصادی به اکثر دانشگاه‌های برتر دنیا مثل دانشگاه هاروارد، پرینستون و ... می‌شود.
- **بورسیه تحصیلی (Scholarship):** مثل بورسیه محققین هزاره گیتس، بورسیه بنیاد علمی پژوهشی کوکاکولا، بورسیه تبادلات علمی آلمان یا DAAD و Samsung Global Scholarship
- **اعتبار پژوهشی (Grant):** بودجه‌ای است که به نهادها، مؤسسات پژوهشی و یا افراد جهت انجام طرح‌های پژوهشی اولویت‌دار اعطا می‌شود. در بیشتر مواقع اصطلاحات Grant و Scholarship به‌صورت جایگزین استفاده می‌شود. اما معمولاً اختلافاتی بین این دو کمک هزینه وجود دارد. همان‌طور که در بالا اشاره شد، بیشتر بورسیه‌های تحصیلی scholarship بر پایه شایستگی است (به‌عنوان مثال داشتن معدل بالا و یا مقالات معتبر علمی در یک نشریه معتبر) اما کمک هزینه Grant بر اساس نیاز financial need است.
- **فرصت مطالعاتی:** معمولاً یک دوره ۶ ماهه تا یک ساله است که در اختیار اعضای هیأت علمی و یا دانشجویان دکتری قرار می‌گیرد تا بتوانند از امکانات و اساتید دانشگاه‌ها و مراکز برتر پژوهشی دنیا بهره‌مند شوند.

- **دوره‌های کوتاه‌مدت حرفه‌ای:** مثلاً شرکت سامسونگ کره جنوبی هر ساله دوره کارآموزی تابستانی برای متقاضیان دارای مدارک کارشناسی و کارشناسی‌ارشد و دکتری بدون هیچگونه محدودیت جنسیتی و ملیتی ارائه می‌کند. سامسونگ دارای شعبات مختلفی در کشورهای مختلف می‌باشد و این کارآموزی‌ها فرصت‌های مختلفی را در شعبه‌های کشورهای مختلف از جمله آمریکا، کانادا، استرالیا، پاکستان، آفریقا، نیوزلند ارائه می‌کنند.
- **جوایز علمی:** جوایز معتبر جهانی هستند که به برترین محققان و دانشمندان در سطح جهان در یک رشته و یا حوزه تخصصی اهدا می‌شود. این جوایز معمولاً علاوه بر اعتبار علمی، ارزش مالی بالایی نیز دارند؛ مانند جایزه نوبل، جایزه بریکترو، جایزه المصطفی.
- **جوایز نوآوری، فناوری و کارآفرینی:** که با هدف ترویج و توسعه فرهنگ خلاقیت، نوآوری و فن-آفرینی و شناسایی و تشویق شرکت‌های نوآور و یا کارآفرینان در سطح ملی و بین‌المللی اهداء می‌شود؛ مانند جایزه فناوری و نوآوری یونسکو، جشنواره ملی فن‌آفرینی شیخ بهایی و...

هدف اصلی:

- ارائه الگوی اجرایی توانمندسازی شیعیان نخبه با رویکرد آکادمیک

اهداف فرعی:

- تکمیل فرم مدیریت خواسته کارفرما در زمینه بکارگیری افراد نخبه و متخصص خارجی
- رصد و تهیه گزارش از عملکرد بنگاه‌های اقتصادی موفق جهانی در زمینه شناسایی و بکارگیری نخبگان
- ارائه برنامه اقدام جهت شناسایی، جذب و بکارگیری شیعیان نخبه در گروه انتخاب